

پندها و عبرتها

از بناها و آثار تاریخی مصر

(ترجمه خط مقریزی)

تقی الدین احمد بن علی بن عبداللہ بن محمد مقریزی

۷۶۶-۸۴۵ هـ

مجلد چهارم

(ترجمه از چاپ بلاق)

(ادامه دفتر هفتم)

(دفتر هشتم)

ترجمه پرویز اتابکی

سرشناسه	مقریزی، احمد بن علی، ۷۶۶-۸۴۵ ق.
عنوان و نام پدیدآور	پندها و عبرت‌ها از بناها و آثار تاریخی مصر؛ ترجمه خطط مقریزی تقی‌الدین احمد بن علی بن عبدالقادر بن محمد مقریزی، ترجمه پرویز اتابکی. مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۷ ش.
مشخصات نشر	ج. ۴
مشخصات ظاهری	(شابک ج ۴) 9-0252-600-978 ISBN (شابک دوره) 5-0247-600-978 ISBN
شابک	فیبا.
وضعیت فهرست‌نویسی	مصر- تاریخ.
موضوع	مصر- آثار تاریخی.
موضوع	قاهره (مصر)- تاریخ.
موضوع	ویت، گاستون، ۱۸۸۷-۱۹۷۱ م.، مصحح.
شناسه افزوده	اتابکی، پرویز، ۱۳۰۶-۱۳۸۳، مترجم
شناسه افزوده	بنیاد پژوهشهای اسلامی
شماره افزوده	۹۶۲
رده‌بندی دیوینی	DT ۷۷ / م ۷ ۹ ۱۳۹۷
رده‌بندی کنگره	۵۲۰۶۱۰
شماره کتابشناخت ملی	

پندها و عبرت‌ها از بناها و آثار تاریخی مصر (تجلی خطط مقریزی) - مجلد چهارم

- تقی‌الدین احمد بن علی بن عبدالقادر بن محمد مقریزی
- ترجمه: پرویز اتابکی
- ویراستار: جواد طهوریان
- صفحه‌آرایی و طرح جلد: علی برهانی
- چاپ اول: ۱۳۹۷ / ۳۰۰ نسخه / وزیری / قیمت: ۳۹۰۰۰۰ ریال
- چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد، همدوق پستی ۳۶۶-۹۱۷۳۵
بنیاد پژوهشهای اسلامی (واحد فروش) تلفن و دورنگار: ۳۲۲۳۰۸۰۳
فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: ۳۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۳۷۷۳۳۰۲۹
info@islamic-rfir www.islamic-rfir.ir
حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

مجلد چهارم، ادامه دفتر هفتم

ادامه فصل دوازدهم: ذکر معرّه قنات و دولت بنی طولون ۱۳

مجلد چهارم، دفتر هشتم

فصل سیزدهم: ذکر امیرانی که پس از ویرانی قنات بنای قاهره معزّی به دست سردار جوهر، به ولایت

رسیدند ۳۱

فصل چهاردهم: ذکر وضعی که شهر فسطاط از فزونی ابناء و ساختمان داشت ۴۱

فصل پانزدهم: ذکر (اخبار و) نشانه‌هایی که درباره ویرانی مصر آه است ۵۳

فصل شانزدهم: ذکر ویرانی فسطاط ۵۶

فصل هفدهم: ذکر آنچه درباره شهر فسطاط گفته‌اند ۷۱

فصل هجدهم: ذکر وضعی که اکنون شهر مصر دارد و توصیف آن ۸۱

فصل نوزدهم: ذکر ساحل نیل در شهر مصر ۸۵

فصل بیستم: ذکر منشته ۹۱

فصل بیست و یکم: ذکر دروازه‌های شهر مصر (فسطاط) ۹۷

فصل بیست و دوم: ذکر قاهره المعزّلدین الله ۹۹

فصل بیست و سوم: ذکر آنچه درباره نسب خلفای فاطمی، بنا کنندگان قاهره گفته‌اند ۱۰۱

فصل بیست و چهارم: ذکر خلفای فاطمی ۱۰۶

فصل بیست و پنجم: ذکر وضع محلّ قاهره پیش از بنیادگذاری آن شهر ۱۳۶

فصل بیست و ششم: ذکر حدود قاهره ۱۳۹

فصل بیست و هفتم: ذکر بنای قاهره و وضعی که در دولت فاطمیان داشت ۱۴۳

فصل بیست و هشتم: ذکر وضع قاهره پس از چیرگی دولت ایوبی بر آن شهر ۱۵۲

فصل بیست و نهم: ذکر برخی مطالب که درباره قاهره و گردشگاه های آن گفته اند	۱۵۶
فصل سی ام: ذکر آنچه درباره مدت درنگ قاهره و زمان ویرانی آن گفته اند	۱۷۷
فصل سی و یکم: ذکر راه های قاهره و خیابان هایی که اکنون دارد	۱۸۰
فصل سی و دوم: ذکر باروی قاهره	۱۹۳
فصل سی و سوم: ذکر دروازه های قاهره	۲۰۳
باب زویله	۲۰۳
باب التصر	۲۰۶
باب الفتح	۲۰۶
باب القنطره (دروازه پل)	۲۱۰
باب الشعبة	۲۱۰
باب سعاده	۲۱۰
باب المحروق (دروازه سوخته)	۲۱۱
باب البرقته	۲۱۳
فصل سی و چهارم: ذکر کاخ ها و شاهان و ملوک نظری به گوشه ای از یادگارهای ایشان و آنچه پس از ایشان بر آن ها گذشت	۲۱۴
قصر الکبیر	۲۱۵
قاعة الذهب (تالار زر)	۲۱۸
هیئت جلوس خلیفه در مجلس مملکت	۲۱۸
چگونگی سفره ماه رمضان در این تالار	۲۲۳
افکندن سفره عید فطر در این تالار	۲۲۴
فصل سی و پنجم: ایوان بزرگ	۲۲۹
عید غدیر	۲۲۹
عید غدیر خم	۲۳۰
مَحْوِل	۲۳۷
وصف دعوت و ترتیب آن	۲۳۹
دعوت نخست	۲۴۰
دعوت دوم	۲۴۶
دعوت سوم	۲۴۶

۲۴۷	 دعوت چهارم
۲۴۹	 دعوت پنجم
۲۵۰	 دعوت ششم
۲۵۱	 دعوت هفتم
۲۵۲	 دعوت هشتم
۲۵۳	 دعوت نهم
۲۵۴	 آغاز این دعوت
۲۵۵	 وصف مده پیمانی که از دعوت شونده می گیرند
۲۵۹	 فصل سی و شش دیوان ها
۲۶۱	 دیوان مجلس
۲۷۳	 دیوان نظر (نظارت)
۲۷۴	 دیوان تحقیق
۲۷۴	 دیوان جیوش و رواتب (الشکر و شهر ها)
۲۷۸	 دیوان انشاء و مکاتبات
۲۷۹	 توقیع با قلم دقیق (ریز) در عرض حال ها
۲۷۹	 توقیع با قلم جلیل (درشت)
۲۷۹	 مجلس نظر در مظالم (رسیدگی به شکایات و دادخواهی ها)
۲۸۱	 رتبه های امیران
۲۸۲	 قاضی القضاة
۲۸۵	 فصل سی و هفتم: قاعة الفضة (تالار نقره)
۲۸۵	 قاعة السدرة (تالار درخت سدر)
۲۸۵	 قاعة الخیم (تالار خیمه ها)
۲۸۵	 مناظر الثلاث (شاه نشین ها یا دیدگاه های سه گانه)
۲۸۶	 قصر الشوک (کاخ تیغستان)
۲۸۶	 قصر اولاد شیخ
۲۸۶	 قصر زمرد
۲۸۷	 رکن المخلوق
۲۸۸	 سقیفه

۲۹۲.....	فصل سی و هشتم: دارالضرب (ضرابخانه).....
۲۹۳.....	خزانه‌های سلاح.....
۲۹۳.....	بیمارستان عتیق.....
۲۹۴.....	تربت مُعزّی.....
۲۹۷.....	قصر نافعی.....
۲۹۸.....	فصل سی و نهم: خزانه‌هایی که در قصر بود.....
۲۹۸.....	خزانه الکتب (کُتُبخانه).....
۳۰۲.....	خزانه الکِرات (جامه‌خانه).....
۳۱۷.....	خزانه‌های گوهر و عطر و مصنوعات ظریف.....
۳۲۴.....	خزانه‌های زین و کلاه.....
۳۲۶.....	خزانه‌های سلاح، اسلحه‌خانه‌ها.....
۳۲۸.....	خزانه زین و بره.....
۳۳۰.....	خزانه‌های خیمه‌ها.....
۳۳۴.....	خزانه شراب (شربتخانه).....
۳۳۵.....	خزانه دیگر افزارها (ادویه و چاشنی‌ها).....
۳۴۲.....	دارالتعبیه (سرای گُل و تزیینات).....
۳۴۲.....	خزانه پوست‌ها.....
۳۴۳.....	خزانه‌های سرای افتکین.....
۳۴۳.....	خبرنزار و افتکین.....
۳۴۵.....	خزانه بُنود (بیدق‌ها).....
۳۵۱.....	[دارالفطره].....
۳۵۶.....	[ذکر خصوصیت سفره‌های عید].....

مجلد چهارم، دفتر نهم

۳۵۹.....	فصل چهلم: مشهد حسینی.....
۳۶۲.....	[خبر (امام) حسین (ع)].....
۳۷۲.....	[آنچه در مراسم روز عاشورا می‌کردند].....
۳۷۷.....	فصل چهل و یک: ذکر درهای قصر بزرگ شرقی.....
۳۷۷.....	[باب الذهب].....

۳۷۸.....	[جلوس خلیفه به روزهای تولّد در دیده گاه فراز باب الدّهب]
۳۸۲.....	[باب البحر]
۳۸۴.....	[باب الرّیح]
۳۸۷.....	[باب الزّمرد]
۳۸۷.....	[باب العید]
۳۸۷.....	[باب قصر الشّوک]
۳۸۸.....	[باب الّیلم]
۳۸۸.....	[باب تبت و عفران]
۳۸۸.....	[باب الیومة]
۳۸۹.....	فصل چهل و دوم: ذکر قیابگاه
۳۹۰.....	[آنچه در عید قربان می کنند]
۳۹۸.....	فصل چهل و سوم: ذکر دارالوزارّه بزرگ
۴۰۳.....	فصل چهل و چهارم: ذکر تبه وزیران و رتبه ها و مقدار مقرری آنان و آنچه مربوط بدان است
۴۱۴.....	فصل چهل و پنجم: ذکر حجره هایی که برای نوجوانان خدای بود
۴۱۸.....	فصل چهل و ششم: ذکر مناخ (شترخان) سعید
۴۲۰.....	فصل چهل و هفتم: ذکر اصطبل طارمه (نرده دار)
۴۲۳.....	فصل چهل و هشتم: ذکر ضرابخانه و آنچه وابسته بدان است
۴۲۴.....	[دارالعلم جدید]
۴۲۵.....	[موسم آغاز سال]
۴۴۱.....	فصل چهل و نهم: ذکر سگه های خروبه که در عید پنجشنبه عدس ضرب می کردند
۴۴۳.....	فصل پنجاهم: ذکر دارالوکاله آمریه
۴۴۴.....	فصل پنجاه و یکم: ذکر مصلاّی عید
۴۴۴.....	[ذکر صورت نماز عید و آنچه بدان مربوط می شود]
۴۴۵.....	فصل پنجاه و دوم: ذکر قصر کوچک غربی
۴۴۶.....	[میدان]
۴۴۶.....	[بوستان کافوری]
۴۴۷.....	[تالار]
۴۴۸.....	[درهای قصر غربی]

۴۶۸.....	[باب السبااط]
۴۶۹.....	[باب التبتانین]
۴۶۹.....	[باب التمرّد]
۴۷۰.....	فصل پنجاه و سوم: ذکر دارالعلم
۴۷۸.....	فصل پنجاه و چهارم: ذکر دارالضیافه - مهمانسرای
۴۸۱.....	فصل پنجاه و پنجم: ذکر اصطبل حجریه
۴۸۲.....	فصل پنجاه و ششم: ذکر آشپزخانه قصر
۴۸۲.....	[در السابله (کوچه زنجیردار)]
۴۸۵.....	فصل پنجاه و هفتم: ذکر سرای مأمونی
۴۸۵.....	[مأمون بطائین]
۴۸۸.....	[زندان المونه]
۴۸۹.....	فصل پنجاه و هشتم: ذکر شربخانه و عیارسنج خانه
۴۹۱.....	[اصطبل جمیزه]
۴۹۲.....	[سرای دیبا]
۴۹۲.....	[سیلوهای سلطانی]
۴۹۵.....	فصل پنجاه و نهم: ذکر دیده گاه هایی که خلفای فاطمی داشتند و تفرج گاهایی که داشتند و چیزهای زیبایی که آنان را در آن جای ها بود
۴۹۵.....	[دیده گاه جامع الازهر]
۴۹۵.....	[ذکر شب های آتش افروزی]
۵۰۲.....	[دیده گاه لؤلؤه]
۵۰۷.....	[دیده گاه غزاله]
۵۰۹.....	[دارالذهب یا سرای زر]
۵۱۰.....	[دیده گاه الشکره]
۵۱۱.....	فصل شصتم: ذکر کارهایی که روزگشایش خلیج می کردند
۵۴۱.....	[دیده گاه دگه]
۵۴۲.....	[دیده گاه مقس]
۵۴۴.....	[دیده گاه بعل]
۵۴۶.....	[دیده گاه تاج]

۵۴۶.....	[دیدگاه خمس وجوه (پنج چهره)]
۵۴۷.....	[دیدگاه باب الفتح]
۵۴۹.....	[دیدگاه صناعت]
۵۵۴.....	[دارالملک]
۵۵۸.....	فصل شصت و یکم: گردشگاه‌ها
۵۵۸.....	[منازل العز]
۵۵۸.....	[الهودج]
۵۶۳.....	[کاخ تره]
۵۶۴.....	[دیدگاه، بركة الحش]
۵۶۴.....	[بوستان‌ها]
۵۶۷.....	[قبة الهوا]
۵۶۷.....	[دریای ابی المنجا]
۵۷۰.....	[قصر وزد در خاقانیه]
۵۷۱.....	[بركة الحب]
۵۷۴.....	[المشتهی]
	فصل شصت و دوم: ذکر روزهایی که خلفای فاطمی آن‌ها را عید و مراسم می گرفتند و به احوال رعیت گشایشی می دادند و نعمت‌هایشان افزون می شد
۵۷۵.....	[موسم شب سیر سال]
۵۷۶.....	[موسم روز اول سال]
۵۷۶.....	[روز عاشورا]
۵۷۷.....	[عید نصر]
۵۷۸.....	[جشن‌های مولود شش گانه]
۵۷۸.....	[شب‌های آتش بازی چهارگانه]
۵۷۸.....	[موسم ماه رمضان]
۵۷۹.....	[ابطال مسکرات]
۵۷۹.....	[و از آن جمله است اول رمضان]
۵۷۹.....	[و از آن جمله است برنشتن خلیفه در اول ماه رمضان]
۵۸۰.....	[و از آن جمله است سفره ماه رمضان]

- ۵۸۰..... [سُخری های خلیفه]
- ۵۸۱..... [وازان جمله ختم در آخر رمضان است]
- ۵۸۲..... فصل شصت و سوم: ذکر روش های ایشان دربارهٔ اوّل ماه ها
- ۵۸۳..... [قافلهٔ حاجیان]
- ۵۸۴..... [موسم عید فطر]
- ۵۸۴..... [عید قربان]
- ۵۸۴..... [عید غدیر]
- ۵۸۵..... فصل شصت و چهارم: ذکر نوروز
- ۵۸۹..... [یلاد]
- ۵۸۹..... [غطاس (غوطه ری)]
- ۵۹۱..... [پنجشنبه بُهد]
- ۵۹۱..... [روزهای سوار شدن]
- ۵۹۱..... [نماز جمعه]
- ۵۹۵..... فصل شصت و پنجم: ذکر سرگذشت دو قصه و دیه گاه ها پس از انقراض دولت فاطمی
- ۶۰۱..... نمایه (آیات، اشخاص، مکان ها، کتاب ها)